

## Københavns amt i billeder.

Af *Chr. Heilskov*.

I 1921 skænkede etatsraad Jacob Hegels enke til Gentofte Kommune en særdeles righoldig samling af oliemalerier, akvareller og trykte billedblade vedrørende hovedstadens og dens omegns topografi. Hegel var en flittig og utrættelig billedsamler; og det af ham tilvejebragte materiale repræsenterer en artig hoben penge, selvom de billeder, han erhvervede, langtfra alle er kunstværker. Det er heller ikke under denne synsvinkel, at hans samling skal betragtes, men som topografisk billedstof. Samlingen, der er offentlig og gratis tilgængelig, er anbragt paa Øregaard i Hellerup — altsaa udenfor selve København, skønt langt den overvejende del af malerierne omfatter selve hovedstaden. Omegnen er derimod mindre fyldigt repræsenteret, et forhold, som museumsbestyrelsen søger at raade bod paa ved supplering, naar lejlighed gives.

Senere er Øregaardssamlingen bleven forøget med et andet materiale, som jeg her gjerne vil dvæle lidt ved, da det kan faa betydning for lokalhistoriske forskere, særlig i Københavns amt, samt naturligvis for alle andre, der af en eller anden grund søger billeder fra en bestemt lokalitet. Foruden malerier samlede etatsraad Hegel paa topografiske smaa-billeder fra hele Sjælland. Han indkøbte trykte billedblade, fotografier, prospektkort, haandtegninger og udklippede illustrationer i tusindvis fra aviser, ugeblade og tidsskrifter. Alle disse billeder er nu opklæbede paa karton og ordnede alfabetisk, saa at man med lethed kan finde det billede, man har brug for.

Af praktiske grunde er denne samling, der trods sin righoldighed tager ganske ringe plads op i modsætning til maleri-

samlingen, ordnet i 3 grupper, omfattende: 1) Gjentofte kommune, 2) det øvrige Københavns amt, 3) Frederiksborg amt og 4) hele det øvrige Sjælland.

Københavns amt, som vi her skal beskæftige os med, falder altsaa i 2 afdelinger, idet Gjentofte kommune er holdt for sig, fordi billederne herfra er saa usædvanligt righoldige. Det Høegskes materiale er nemlig slaaet sammen med en allerede tidligere paabegyndt udklip-samling fra samme kommune.

Gruppe 2 er altsaa hele resten af Københavns amt. For at faa et overblik over, hvorledes billedstoffet er fordelt, tegnede jeg et kort, hvorpaa jeg med rødt blæk angav, hvor de afbildede steder er beliggende. Selv et flygtigt blik paa dette kort viser straks, at der mod øst findes en meget „tætbefolket“ egn fra København op til amtsgrænsen. Syd for hovedstaden er der en del billeder fra Amager, og her kommer Dragør ind som en flot nr. 1. Hele denne egn, med andre ord Sokkelund herred, er saa rigt repræsenteret, at det vist ikke er for meget at sige, at den numerisk fylder de 9 tiendedele af samlingen fra Københavns amt. Her findes gammelt og nyt i broget rigdom. Alt det andet er spredt fægtning. Fra Furesøegnen er der mod syd ligesom strittet en haandfuld røde bær, der er falden med store mellemrum ned mod Køge bugt. Omkring Roskilde fjord er der ogsaa nogle „bopladser“ (Roskilde, Bistrup, Boserup m. fl.), og her er det naturligvis selve Roskilde by, der tager tæten med sin domkirke, der er ret rigt afbildet. Ogsaa fra Roskilde by findes et par sjældne gamle billeder. Men man kunde nok ønske nogle flere ældre gadepartier. Fra Lejre-egnen er der nogle billeder (særligt Ledreborg), ligeledes fra amtets vestgrænse (Dejligheden, Rygaard, Langtved, Sonnerup, Hvalsø og Borup med omegn). Endelig ligger yderst i hjørnet mod sydøst Køge, i ensom majestæt som en oase i en ret anelig ørken.

Thi i det store og hele maa Københavns amt vest for Sokkelund og Smørum herreder siges at være uopdaget land. „Heden“ mellem Roskilde, Taastrup og Køge er her mindst lige saa øde som den i Jylland. Dette er ikke vanskeligt at forstaa. Her ligger ikke, som i Sokkelund herred, slotte, søer og skove samt stærkt befolkede fiskerlejer. Men egnen er i anden henseende ikke uden interesse. Her finder man endnu —

naar man kommer lidt bort fra jærnbanerne — ikke saa faa maleriske, gammeldags landsbyer, der tildels har bevaret deres oprindelige præg. Men ingen ved, hvor længe det varer! Endnu er det tid til at bevare i billeder disse fortidsidyller (Ledøje, Sengeløse, Vadsby, Taagerup, Gerdrup, Jyllinge og paa den anden side af Roskilde perler som Kattinge og Herslev). Den ejendommelige hedeboekultur har fundet sine skildrere, men kun sjældent har man fundet anledning til at afbilde hedeboegnens gamle byer. Klichéer er ganske vist dyre for tiden, men de historiske amtsaarbøger har aldrig været synderlig ivrige efter at bringe billedstof. Det gamle forsvinder med en næsten rivende hast, og der er derfor grund til med omhu at samle alt, hvad der endnu kan findes af billeder fra gamle præstegaarde, bøndergaarde, kroer, møller m. m. Ved stikprøver, som jeg har gjort paa mine udflugter, har det vist sig, at adskillige private folk paa landet sidder inde med fotografier eller malede billeder af omliggende kroer, gaarde osv. Alt sligt vilde være en kærkommen forøgelse af den topografiske billedsamling, der endnu er i sin pure ungdom, og som med haab ser ud i fremtiden, saadan som ungdommen bør.

Dog, allerede nu er der grund til at gøre aarbogens læsere opmærksomme paa tilværelsen af Øregaardssamlingen. Forhaabentlig vil der blive lagt særlig vægt paa forøgelsen af billedstoffet fra Københavns amt. *Hele* Sjælland er jo et stort omraade; hvert amt burde egentlig oprette sin særlige billedsamling. Dette gælder naturligvis ogsaa Fyn og Jylland. Men arbejdet maa gøres snart; thi det er i den elvte Time, dersom vi vil bevare mindet om, hvorledes vort land saa ud i en tidsalder, der nu stunder mod enden.

---

Ved korrekturlæsningen glæder det mig at kunne meddele, at siden ovenstaaende blev skrevet, er samlingen allerede blevet forøget med en del billedstof fra de vestligere egne af amtet. Men navnlig Tune og Ramsø herreder sukker dog stadig efter forevigelse.